

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

תצא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ט
(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

מרת שצערה בת הרה"ח ר' ישראל ברוך ע"ה לויין
נפטרה ביום ט"ו אלול ה'תש"ל

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנה

הרה"ת ר' שלום דובער הלוי וזוגתו מרת טובה שיחיו
ומשפחתם שיחיו לויין

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל. : 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geulah*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. "ספר כריתות" – דבר והיפוכו

בפרשתנו¹ מדובר על ענין הגט, הכורת אשה מבעלה, והתורה מכנה את הגט בשם "ספר כריתות" – ובכך אנו מוצאים שני ניגודים:

מצד אחד, כיון שזהו "ספר כריתות" צריך הגט להיכתב² באופן שאינו מכיל שום תנאים המשאירים איזשהו קשר בין הבעל והאשה, כי הגט צריך להיות "דבר הכורת בינו לבינה"³.

אך מצד שני, מכך שהוא נקרא "ספר", לומדים שצריך להיות לגט שרטוט, וצריך שיהיה "ארכו יותר על רחבו", כספר תורה⁴ – אשר על התורה אומר הרמב"ם – "בלשון ברורה ודרך קצרה"⁵, בספר ההלכות שלו, משנה תורה: כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם⁶, לגרום לאחדות.

ויותר מכך: מהמילה "ספר" לומדים שהגט כולו, מתחילתו ועד סופו, צריך להיכתב על גליון אחד, כי "ספר אחד אמר רחמנא, ולא שנים ושלושה ספרים"⁷ – ודין כזה של "אחדות" אינו קיים אפילו בספר תורה.

ב. ניגודים במספר השורות

אותם ניגודים קיימים גם לגבי מספר השורות שבגט, ואת זאת לומדים משתי המלים "ספר כריתות" ביחד:

מכך שהגט נקרא "ספר כריתות", יוצא, שנוהגים שיהיו בו שתיים עשרה שורות, "כשיעור י"ב שיטין המפסיקין בין ארבעה

חומשי ספר תורה"⁸ – גדול ההפסק, ה"כריתות", שיש ב"ספר (תורה)".

גם בכך אין ניכר רק ענין ההפסק והכריתות, אלא גם ענין האחדות, כי התורה כולה, ובמיוחד ארבעת הספרים הראשונים, אשר "משה מפי הגבורה אמרן"⁹, הם תורה אחת.

ג. יש קשר בין גירושין לבין קידושין

ה"אחדות" שבגט – למרות שמהותו היא כריתות – מתבטא גם בקשר שבין גירושין לקידושין:

תכלית הקידושין היא "והיו לבשר אחד"¹⁰, מהות הגירושין היא כריתות. "כורת בינו לבינה",

ובכל זאת רואים¹¹, שאת דיני הקידושין – האשה נקנית בשלוש דרכים, בכסף בשטר ובביאה¹² – לומדים מהפסוקים המופיעים בפרשת הגירושין¹: כסף וביאה נלמדים מ"כי יקח איש אשה ובעלה, והיה אם לא תמצא חן בעיניו..." (כסף מ"כי יקח", וביאה מ"ובעלה")¹³, ושטר נלמד מ"ויצאה והיתה" – "מקיש הויה ליציאה, מה יציאה בשטר, אף הויה נמי בשטר"¹⁴.

כשם שבתורה שבכתב מופיעות "שלוש הדרכים" של הקידושין בפרשת גירושין – למרות שאלה הם שני הפכים – כך גם בתורה שבעל פה, הסיום והחותם של מסכת גיטין

(8) תוס' ריש מס' גיטין.

(9) מגילה לא, ב. וי"ל שזהו טעם הפנימי מה שאין חושבין ההפסק שבין במדבר למשנה תורה (ראה תוס' הנ"ל).

(10) בראשית ב, כד.

(11) נוסף למה ש'גופו של גט' הוא – "הרי את מותרת לכל אדם" (גיטין פה, סע"א – במשנה) – (הכנה לענין הקדושין. ובאם אינו מתירה [לכל איש ואיש (אליבא דרבנן) או עכ"פ לאיש אחד (אליבא דר"א)] אינו גט – כי כל הענין ד"ויצאה" הוא "והיתה" (שם פב, ב).

(12) ריש מס' קידושין.

(13) שם ד, ב.

(14) שם ה, א.

(1) כד, א ואילך.

(2) ראה גיטין פד, ב – שבהגט עצמו (היינו בה"ספר") פוסלים גם תנאים אלו שכשמתנה אותן בנתינת הגט אין פוסלין. ע"ש.

(3) שם כא, ב. ו"ג. טושו"ע אה"ע סקמ"ג (ס"ב ואילך).

(4) טושו"ע שם סקכ"ה (סע' י, יג).

(5) הקדמת ס' היד בסופה.

(6) הל' חנוכה בסופו. וראה גיטין נט, ב. ולהעיר מספרי עה"פ (נשא ו, כו) וישם לך שלום "זה שלום תורה".

(7) גיטין כ, ב.

הוא בענין הנוגד לגירושין¹⁵:

סיום המשניות הוא "בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה", ואפילו לפי בית הלל, הקובעים שמותר לו לגרש "אפילו הקדיחה תבשילו" – הרי זה רק לגבי זיווג שני, ואילו לגבי זיווג ראשון סוברים גם בית הלל, כנאמר בסיום המסכת בגמרא¹⁶, ש"כל המגרש אשתו ראשונה, אפילו מזבח מוריד עליו דמעות", ולכן "לא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא אם כן מצא בה ערות דבר"¹⁷. ויותר מכך: אפילו אז, "אין ראוי לו למהר לשלח אשתו ראשונה", אלא "יעשה חקירה יפה ואולי¹⁸ לא יצטרך לגרשה"^{18*}.

ד. ניגוד בין גירושין לגיטין גם בתחילת המסכת

הניגוד לגירושין שבמסכת גיטין אינו רק בסיום המסכת, אלא גם בתחילתה – "המביא גט ממדינת הים...":

לכאורה, כלל אין מובן: בגיטין יש דינים רבים לגבי כל גט: הן לגבי עצם הגט וסידורו – אופן כתיבתו וכו', אופן מסירתו מהבעל לאשה, וכו', ולפני כל זאת: מתי בכלל יש מקום לגט, מתי מותר לגרש – כאשר "מצא

15) נוסף למה שבסדר המסכתות הקדים גיטין קודם קדושין – וכסהדר בתושב"כ: ויצאה והיתה (פיה"מ) להרמב"ם בהקדמה, כי הענין ד"ויצאה" הוא "והיתה" (כנ"ל הערה 11) – הגנה גם הסיום והחזרת דמס' גיטין גופא הוא "לא יגרש כו", כפנים.

16) וברש"י שם (ד"ה שנואה): אפילו לבית הלל. 17) רמב"ם הל' גרושין פ"י הכ"א. שו"ע אה"ע סק"ט ס"ג.

– בט"ז שם (ובב"ש שם בדרך אפשר), שכוונת הרמב"ם והשו"ע "במצא בה ערות דבר" היא "או ערוה או דבר" כב"ה, ורק שתופסים לישנא דקרא. אבל לכאורה מסתימת לשון הרמב"ם והשו"ע משמע כפירוש החלקת מחוקק שם, שהכוונה היא לערוה כפשוטו.

18) אולי צ"ל: ואולי. 18*) חלקת מחוקק שם.

(* ועפ"ז יתורן מה שהקדים מס' גיטין למס' קדושין "ע"ד הכתוב שהקדים גירושין קודם נשואין" (רמב"ם שם) – דלכאורה אדרבא תחילת הפרשה דגירושין ההקדמה בה היא "כי יקח איש אשה ובעלה", ובפרט שרוב הקדושין הם בכסף שנלמד מ"כי יקח".

בה ערות דבר"¹⁹, או אפילו רק "והיה אם לא תמצא חן בעיניו"²⁰, שדין זה, למרות שאינו קשור לעצם הגירושין, צריך היה להופיע, כדלעיל, בתחילה, בהקדמה, עוד לפני דיני הגט והגירושין²¹, כי במקרים שבהם קובעת ההלכה ש"לא יגרש", אין מגיעים, בדרך כלל, לכל ענין הגט והגירושין²².

כן ישנם דינים של שליחות – "הכל כשרים להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן..."²³. דינים אלו הם פרטים צדדיים, שאינם נוגעים בעצם הגט והגירושין, ואינם חלים בכל גט, אלא במקרה שהבעל מגרש על ידי שליח.

בין דיני השליחות עצמם, מופיע הדין, שאם השליח מביא את הגט ממדינת הים, עליו לומר "בפני נכתב ובפני נחתם". דין זה הוא אחד הפרטים בענין השליחות בגירושין, ואינו מצוי. כי בדרך כלל נמצאים הבעל והאשה במקום אחד, או בקירוב מקום, והימצאות הבעל במדינת הים נדירה²⁴.

מדוע אפוא פותחת מסכת גיטין דוקא²⁵ ב"המביא גט ממדינת הים", שזהו רק (א) דין פרטי מסויים, (ב) בין הדינים של השליחות בגירושין, ולא בעצם הגט, (ג) דבר שאינו מצוי^{25*}?

ההסבר לכך הוא, שרבינו הקדוש בחר לפתוח את המסכת ב"המביא גט ממדינת הים", מבין כל דיני הגיטין, כי הגורם וההתחלה לכל הגירושין, בפנימיות הענינים, הוא – "מדינת הים", כפי שיוסבר להלן.

גם בכך רואים במסכת גיטין את ההיפך

19) דעת ב"ש ובה"כ כנ"ל בפנים (ע"ש פלוגתתם בפ"י "ערות דבר").

20) דעת ר"ע שם.

21) וכסהדר בכתוב, שבתחילה נאמר והי' אם לא תמצא גו' ואח"כ וכתב לה ספר כריתות גו'.

22) ובפרט שכשלא הקדיחה תבשילו כייפין לי' שלא יגרש (ראה רש"י ד"ה אם שנואה – גיטין צ, ב. ב"ש שם סק"ב).

23) גיטין פ"ב מ"ה.

24) להעיר ממחז"ל: איכה גו' הייתה כאלמנה – כאשר שהלך בעלה למדה"י (נסמן בהערה 34).

25) ובפרט דבחדא מסכתא יש סדר למשנה (ב"ק קב, א. וראה תוס' שם).

25*) ועי' קושיית התוס' ריש מס' עירובין. וראה גם קושיית הש"ס בריש מס' ברכות.

לעילוי נשמת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' התמים
ר' מנחם מענדל ב"ר זאב ע"ה
בוימגארטן

זכה להיות שליח מיוחד

מכ"ק אדמו"ר הרי"ץ נ"ע לאירופה

הי' מקושר לרבתינו הקדושים נ"ע וגוייס לשליחותו
של כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל נשיא דורנו מלך המשיח
בשכונת כאן צוה ה' את הברכה

הי' שו"ב מומחה

ביתו הי' פתוח לכל הנצרכים במסירות ובאהבה
ועי"ז זכה לקרב הרבה מהם לתומ"צ ולקרבתם לכ"ק נשיא דורנו

ורבים השיב מעון

זכה והשאיר דור ישרים יבורך הולכים בדרך התורה
והמצוה ודרכי החסידות ומקושרים לכ"ק נשיא דורנו
וכמה מהם שלוחי המלך

נפטר בש"ט עש"ק ג' אדר ראשון ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

מהגירושין: לולא "מדינת הים" אין מקום כלל לגירושין.

הדבר מתבטא גם בכך שסיום המסכת במשנה הוא "לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר..." – למרות, שכאמור, צריכה היתה המסכת לפתוח, לכאורה, במשנה זו – כי בכך רומז רבינו, שלאחר כל הענינים שבמסכת גיטין כולה, עדיין קיים העיקרון: "לא יגרש..."

ה. הקדוש־ברוך־הוא "הלך... למדינת הים" בגלוי

ההסבר לכל זה הוא:

איש ואשה למטה, עם כל פרטיהם, דומים, ונובעים, כביכול, מהקדוש־ברוך־הוא ומכנסת ישראל, הנקראים איש ואשה²⁶. גם ענין הקידושין והגירושין לגבי איש ואשה למטה נובע מה"קידושין" ובעין²⁷ ה"גירושין", כביכול, שבין הקדוש־ברוך־הוא לכנסת ישראל:

במתן תורה היו ה"קידושין"^{27*} – כנוסה של ברכת המצוות²⁸ "אשר קדשנו במצותיו", מלשון קידושין²⁹.

לאחר מכן, בזמן הגלות, היו ה"גירושין", כנאמר בגמרא³⁰ "תשובה נצחת השיבה כנסת ישראל לנביא... אשה שגרשה בעלה, כלום יש לזה על זה כלום".

בכך אין מובן: ההלכה קובעת, שכדי שהגירושין יחולו על ידי נתינת הגט, צריך הגט לעבור מרשות הבעל לרשות האשה³¹.

(26) וכל שיר השירים מיוסד ע"ז, כידוע במדרשי חז"ל. (27) ראה לקמן ס"ז.ח.

(27*) ראה במדב"ר פ"ב סוף פיסקא ה: חיתונין היו שנאמר וקדשתם היום ומחר כ' ככלתו כתיב. וראה גם תענית כו, ב – במשנה: ביום חתונתו זו מ"ת.

(28) (שע"ק) ענינם הוא כמו שניתנו במ"ת (ולאח"ז) – ראה שהש"ד פ"א, ג (א). פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ו.

(29) תניא פמ"ז (סה, סע"ב).

(30) סנה"ק, א. וראה גם רמ"ל ג, ה: שלחתי ואתן את ספר כריתותי אלי'. פתיחתא דאיכ"ר ד: נדונו בגירושין. ועוד.

(31) גיטין פ"ח. טושו"ע שם סקל"ט. ויתירה מזה: הדין בגירושין הוא דינו מספיק שיצא הגט מרשותו לרשותה, כ"א צריכה להיות הנתנה באופן שלא יוכל הבעל לנתקו ולהביא אצלו (גיטין עה, ב, טושו"ע שם

ולגבי הגירושין של כנסת ישראל מהקדוש־ברוך־הוא, קשה: כיון שהקדוש־ברוך־הוא נמצא בכל מקום, לא ייתכן שה"גט" ייצא מרשותו, וכיצד ייתכנו גירושין אלו למעלה? אמנם, בסיום הגמרא שם³² אכן נאמר, שעל טענת כנסת ישראל משיב הקדוש־ברוך־הוא "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי..."³³, אך אין מובן המאמר הקודם בגמרא, שטענת כנסת ישראל "אשה שגרשה בעלה..." היא "תשובה נצחת". הייתכן?

קושי זה מתורץ בכך שתחילת מסכת גיטין (והרי דיני הגירושין למטה נובעים, כדלעיל, מהגירושין שלמעלה) היא "המביא גט ממדינת הים": כיון שהבעל, הקדוש־ברוך־הוא, נמצא במדינת הים³⁴ – קודשא־ברוך־הוא סליק לעילא ולעילא³⁵ – וכאן למטה אין הוא נמצא בגלוי, לכן ייתכנו הגירושין, לגבי כנסת ישראל וכו', וממילא אפשרי ענין זה בין איש לאשתו למטה³⁶.

אך בכל זאת, כיון שרק בגלוי "הלך בעלה למדינת הים", ואילו בהעלם הרי "ואנכי הסתר אסתיר פני..."³⁷, שגם בתוך "הסתר אסתיר" יש "אנכי"³⁸ – לכן, בפנימיות, אין גירושין ח"ו – אי זה ספר כריתות...".

סקל"ח (ס"ב) – וזה הרי אין שייך למעלה. ולהעיר מאיכ"ר פ"א, ג: עמד וחטפו ממנה (אף שי"ל שחטף לאחד הגרושין).

(32) סנה"ק שם.

(33) ישע"ל ג, א.

(34) תענית כו, א. סנה"ק, סע"א. איכ"ר שם.

(35) ראה חז"ר ר"י, א. ח"ג כ, א. עה, א.

(36) ומכיון שנשבע הקב"ה (ב"ב עד, א) "שלא אוקף לו (לביהמ"ק) עד עת קץ" (פתיחתא דאיכ"ר כד), הרי הוא כביכול כמו שאינו יכול לנתקו ולהביאו אצלו (ראה לעיל הערה 31).

(37) וילך לא, ית. וראה לקו"ש ח"ט ע' 193 ואילך. (38) והכוונה בזה היא לא הענין ש"לגבי הקב"ה אין שום צמצום והסתר והעלם מסתיר ומעלים לפניו" (תניא ספכ"א) – כי אם, שנמצא הוא בכנס"י גם בזמן ד"הסתר אסתיר". ועיין תר"א צד, ד. ד"ה ויהי אומן עטר"ת.

ועפ"ז יובן סיום המאמר (נסמן בהערה 34) ודעתו לחזור אלי' – אף שלכאורה, גם באם אין דעתו לחזור, מכיון שהבעל חז, אינה אלמנה ממש – כי החידוש הוא שגם בזמן הגלות הוא "בעלה של ישראל" ובאם לא ה' דעתו לחזור, מה שהוא נמצא ב"מדינת הים" ("לעילא ולעילא"), אי"ז שייך לכנס"י.

ש"נתן' ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע", ועתה עומדים בתקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיומו וחותרו בפסוק, "ויהי נועם ה' אליקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", ש"תשרה שכינה במעשה ידיכם"⁷, שזהו תשלום השכר על כללות מעשינו ועבודתינו.

* * *

מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל – "המעשה הוא העיקר"⁸:

לפרסם בכל מקום ומקום שעומדים בסיום וחותרם דמעשינו ועבודתינו ("כי תצא למלחמה על אויבך"), ובהתחלת התקופה דתשלום השכר, "מתן שכרן של צדיקים" ("כי תבוא אל הארץ גו' וירשתה וישבת בה"), ובהתאם לכך צריכה להיות העבודה גם בענינים השייכים לימות המשיח, החל מלימוד התורה בעניני משיח וגאולה וביהמ"ק, ועוד ועיקר – מתוך מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב, כולל גם ע"י עריכת התועדויות של שמחה, ובמיוחד בשייכות לשמחת נישואין ושבעת ימי המשתה (כולל גם חזיון "מנהג ישראל" לערוך סעודת עניים), מעין ודוגמא והכנה לקיום היעוד "אז (לעתיד לבוא) ימלא שחוק פינו"⁹, אשר, בדורנו זה, שנשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששמו השני "יצחק", ע"ש הצחוק והשמחה, הוא נשיא השמיני ("אז" בגימטריא שמונה) להבעש"ט, נעשה הענין ד"ימלא שחוק פינו" (לא בלשון עתיד, "אז", אלא) בלשון הווה.

(משיחות ש"פ תצא, י"ד אלול תנש"א)

(6) תבוא כט, ג.

(7) פרש"י עה"פ.

(8) אבות פ"א מ"ז – שלומדים בשבת זו.

(9) תהלים ככו, ב. וראה ברכות לא, א.

הוספה

בשורת הגאולה

לח.

והדגשה מיוחדת בכהנ"ל ב(חודש אלול ד) שנת ה'תנשא"א – "תנשא" בלשון ציווי – הן בנוגע להתגלות וביאת המשיח ש"נשא גוי" מאד¹, והן בנוגע להנישואין דכנס"י והקב"ה שבימות המשיח, ובלשון הילקוט שמעוני²: "שנה שמלך המשיח נגלה בו . . . עומד על גג בית המקדש . . . ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

* * *

תלמידי הישיבה נקראים "תמימים" ע"ש שלומדים "תורת ה' תורה הנגלית ותורת החסידות תמימה"³, ולא עוד אלא שהלימוד דפנימיות התורה הוא בהבנה והשגה . . . מעין ודוגמת והכנה להמעמד ומצב דימות המשיח ש"יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו"⁴.

וגם (ולכן) נקראים "חייילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים התגלות וביאת משיח בן דוד באופן ד"ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁵, כלשון הכתוב בסיום וחותרם מזמור פ"ט בתהלים.

ולהעיר שתקופה זו (שמתוארת בסיום מזמור זה) נסתיימה כבר לאחרי מעשינו ועבודתינו במשך ארבעים שנה מהסתלקותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שניתוסף בהפצת המעיינות חוצה באופן

(1) ישע'י נב, יג.

(2) ישע'י רמו תצט.

(3) שיחת שמח"ת תרנ"ט – "התמים" ח"א ע' כה.

(4) רמב"ם בסיום וחותרם ספרו "משנה תורה".

(5) כדברי כ"ק אדנ"ע בשיחתו הידועה בשמח"ת תרס"א (נדפסה בלקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. ועוד).

לקוטי

תצא

שיחות

1. האדם הרחוק מה' – "במדינת הים"

הענין של "הלך בעלה, זה הקדוש-ברוך" הוא, למדינת הים" נובע (כפי שכל הענינים שלמעלה נובעים ממעשי ישראל) מכך שישראל הם במצב של "מדינת הים".

"מדינת הים" כפשוטה היא מקום רחוק מארץ ישראל, ולא רק מרחק עצום, אלא יש קשיים מיוחדים להגיע משם³⁹, וכדוגמא לכך (שזוהי ה"תמצית" של הקשיים) מציינת התורה את "מדינת הים", שיש בדרך ים, שהאדם אינו מסוגל לעבור בכוחות עצמו, ואף לא באמצעות בעל חיים. כדי שאדם הנמצא במדינת הים יגיע לארץ ישראל, הוא זקוק לספינה וכדומה.

מהי המשמעות ברוחניות?

מהות ארץ ישראל ובני ישראל, ארץ חפץ⁴⁰ של ה', היא, כנאמר במדרש⁴¹ "למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה". כאשר אדם "רחוק" מרצון זה, באופן שאין הוא מסוגל להגיע בכוחות עצמו (בכח המדבר שבאדם) לרצון, ולא זו בלבד שאינו מסוגל להגיע בכח שכלו, מעלת המדבר, אלא אף אינו מסוגל לכך בכח מדותיו – בבחינת החי והצומח⁴², כי שכלו ומדותיו מרוחקים על ידי הים שלעומת זה – אז הוא במצב של "מדינת הים".

וכיון ש"דע מה למעלה – ממך"⁴³, כל הענינים למעלה נובעים "ממך", הרי הוא גורם לכך שגם למעלה⁴⁴ "הלך בעלה (זה הקדוש-ברוך-הוא) למדינת הים".

(39) ראה תוד"ה ממדינת (גטין ב, א).

(40) וכמ"ש (מלאכי ג, יב) כי תהיו אתם ארץ חפץ, והכוונה על א"י כמ"ש במפרשים שם, וגם – על בני"י, וכמ"ש בקה"ר פ"א, ד. וראה גם תורת הבעש"ט – הובא ב"היום יום" ע' נד.

(41) ב"ר פ"ה, ח. וראה תו"א בתחלתו (א, ג).

(42) כי האדם כלול מדצח"ם כו' (תו"א בראשית ד"ה להבין הטעם. ובכ"מ).

(43) אבות פ"ב מ"א. ובלקו"א (קה"ת – סי' קצח) ואו"ת (על אגדות חז"ל – קיב, ב) להח"מ: פ"ל דע כל מה שלמעלה הכל הוא ממך. היום יום ע' נג.

(44) כידוע פ"י הבעש"ט בה' צלך שה"י מוכיח תמיד את העולם בזה הפסוק (קדושת לוי פ' נשא. וראה גם שם פ' בשלח ט, א) (ד"ה או יאמר או ישיר משה ובני"י וד"ה והנה ידוע).

לכן פותחת מסכת גיטין ב"המביא גט ממדינת הים", כי כל האפשרות והגורם ל"גירושין" למעלה, ומכך הגיטין שלמטה, היא הימצאות הבעל, זה הקדוש-ברוך-הוא, במדינת הים.

2. האומות – "שליחים" בלבד

ניתן היה לחשוב, שכיון שהבעל נמצא במדינת הים, מצב ה"מאפשר" את הוצאת ה"גט" מרשותו, אכן יתגרשו ישראל באמת ח"ו מהקדוש-ברוך-הוא –

על כך נאמר במשנה, שהשליח המביא את הגט ממדינת הים צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם". הוא עצמו צריך להעיד, שלא הוא המגרש, אלא הוא נשלח על ידי הבעל,

כלומר, אומות העולם, מלכיהם ושריהם, אשר בגלוי גרשו את ישראל לגלות, וכן האומות שאצלם היו ישראל בגלות אחר כך, יודעים⁴⁵, מצד השרים שלמעלה, שלהם עצמם אין בעלות על ישראל. אין הם אלא "שלוחים", שבאמצעותם גרש הקדוש-ברוך-הוא את ישראל לגלות⁴⁶,

וכיון שכך, יוצא, שה"גט" לא יצא אף פעם מרשות הבעל, וממילא אין זה גט – אי זה ספר כריתות...."

3. הרצון בקידושין – בעצם מהות ישראל וה'

כדי להבין את שני הענינים שלעיל ב"גירושין" של כנסת ישראל – שבגלוי היא אשה שגרשה בעלה, ובפנימיות "אי זה ספר כריתות...." – יש לבאר תחילה ענין עיקרי בקידושין בין הקדוש-ברוך-הוא לכנסת ישראל.

הדין הוא, שאמנם, הקידושין עצמם צריכים להיות דוקא על ידי האיש, ואם האשה נותנת את כסף הקידושין ואומרת "הריני

(45) ועפ"י יובן מה שצריך לקרוא (בגילוי) עבדו – ראה הערה הבאה.

(46) וע"ד סיום מרו"ל שם (סנה' קה, א) לפיכך הקדים הקב"ה וקרא (לנבוכדנצר) עבדו, עבד שקנה נכסים עבד למי נכסים למי.

כביכול, ואף כאשר אין היא מאירה בגלוי, עד שהוא "גרשם", כביכול, הוא נמצא עמם, ולכן "אי זה ספר כריתות..." כדלעיל.

אלא, כאשר האהבה בהעלם, הרי מצד בחינת הגילויים, נקראים ישראל אשה שגרשה בעלה. אך כשמתגלית האהבה העצמית, על ידי "ביד" 56 חזקה ... אמלוך עליכם" – אין צורך לחדש את הקידושין, אלא הגירושין מתבטלים מתחילתם – אי זה ספר כריתות...

זהו ההסבר לדברי הגמרא 57 לגבי שיבתו של הקדוש-ברוך-הוא לישראל, למרות הלאו "לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה..." שזאת מפני ש"גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה", כי מפני התשובה, הנעלית מתורה, מתגלה שמלכתחילה לא היו גירושין 58.

ט. הגלות מגלה את הברית

כאמור לעיל, רצונו של הקדוש-ברוך-הוא לישראל, ורצונו של ישראל לקדוש-ברוך-הוא, קיימים גם בזמן הגלות, כאשר בחיצוניות ובגלוי זה מצב של "אשה שגרשה בעלה", כיון שהרצון קשור לעצמיות של הקדוש-ברוך-הוא ולעצמיות של ישראל – וב"עצם" לא ייתכן שינוי.

לפי זה מובן, שה"גירושין" שבזמן הגלות – לא זו בלבד שהם חיצוניים בלבד, ואינם בפנימיות ח"ו, אלא ביתר עומק: על ידי כך, שגם בזמן הגלות אין הקדוש-ברוך-הוא מרוצה מהגירושין, "המזבח מוריד עליו דמעות" 59, עד כדי כך שהקדוש-ברוך-הוא אומר "שנאו

56 יחזקאל כ, לג – הובא בסנה' (קה, א) בהמשך לענין אי זה ספר כריתות גו'.
57 יומא פו, ריש ע"ב.

58 וצ"ק בל' הש"ס. וע"פ מ"ש בפנים אפשר לתונך מאמר הגמרא (יומא שם) עם מאמר המדרש (יל"ש ירמ' רמו רסח. ישעי' רמו תעג) "כלום הכתבתי אלא איש והלא כבר נאמר כי א"ל אנכי ולא איש .. אי זה ספר כריתות אמכם" – כי מצד התורה, בחי' השתלשלות ("איש"), ישנם גרושין. אבל ע"י התשובה, מגיעים בבחי' לא איש, בחי' "לא אדם" שלמעלה מהשתל – ומצד בחינה זו יוכי גרושים אתם לי כו'.

59 סוף מס' גיטין. וראה גם פתיחתא דאיכ"ר כד: הי' הקב"ה בוכה כו'. וראה גם ברכות ג, א.

יא. קידושין לאחר גיטין

התכלית היא, שגם האחדות שבין ישראל לקב"ה, כפי שהיא נעלית מכל צורה, תבוא לידי גילוי, לכן סדר המסכתות הוא, שמיד לאחר מסכת גיטין מופיעה מסכת קידושין 62:

הסיום והחותם של מסכת גיטין הוא אמנם "והיא חברתך ואשת בריתך", אך ה"ברית" היא באופן שבחיצוניות ובגלוי יש מצב של "בגדתה בה", ולכן מופיעה מיד לאחר מכן מסכת קידושין, שבה שוב "האשה נקנית לבעלה" 63, באופן של התקשרות עצמית, כי הקידושין באים כבר לאחר הגירושין והתשובה, ובכך ישנן שתי המעלות: התקשרות עצמית, והארה בגלוי.

י. ספר אחד – אחדות מושלמת

זהו ההסבר לכך שגט צריך להיות "ספר אחד, ולא שנים או שלושה ספרים", שזוהי אחדות יותר מספר תורה, כדלעיל –

כי האחדות שבאה בגלוי מצד מתן תורה, כיון שהקדמת נעשה לנשמע על ידי ישראל נבעה מהתעוררות האהבה שלמעלה, ולא מעצמם, לא חדרה לעצמיותם, ולכן אף לא לעצמיות שלמעלה,

וכיון שבדרגת הגילויים יש שינויים והתחלקות, לכן גם ספר תורה כתוב על גליונות ויריעות קלף מחולקות,

ואילו בזמן הגלות, כאשר אין אלקות מאירה בגלוי, וישראל הם במצב של "מדינת הים" – יש ים המפריד ביניהם לבין "ארץ ישראל", ובכל זאת הם מקיימים מצוות בקבלת עול ובמסירות נפש, מפני שהאלקות היא בעצם מציאותם – על ידי כך באה לידי ביטוי האחדות האמיתית של הקדוש-ברוך-הוא עם ישראל, הנעלית מכל התחלקות – "ספר אחד".

60 גיטין שם.
61 ברכות יב, א.

62 ראה פיה"מ לורמב"ם בהקדמה.
63 ריש מס' קידושין. פרש"י שם.

47 קדושין ה, ב. טושו"ע שם סכו"ז ס"ז.

48 קדושין ב, ב. טושו"ע שם רסמ"ב.

49 שבת פח, א.

50 מלאכי א, ב.

51 תו"א צח, ד.

52 להעיר מר"ן נדרים ל, א: מכיון שהיא מסכמת לקדושי האישי היא מבטלת דעתה ורצונה ומשווי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר כו'.

53 שוהו פירוש "מכאן מודעא רבא לאורייתא" – כי "התעוררות זו בלבם לקבלת התורה בבחי' מס'ו וביטול .. לא הי' זה מצדם בבחירה ורצון אשר מעצמם לבד, אלא שע"י הגילוי מלמעלה דבחי' אהבתי אתכם עי"ז דוקא נתעורר בהם הרצון והאהבה" (תו"א שם).

54 ואף שרק בימי אחשוורוש הדר וקבלוה ברצון גמור – יש לומר (ובפרט ע"פ הידוע שמי' לא הי' עוד פעם) שזה גופא מה שהדר וקבלוה בימי אחשוורוש הוא לפי שבמי' ניתן גם ענין זה אלא שהי' בהעלם.

55 הל' גירושין ספ"ב.